

12 EIKÖHÄN SUOMENMAASSA IHMISIÄ OLLUT ENNENKUIN SUOMALAISET TÄNNE TULIT?

Maamiehen Ystävä n:o 2 13.1 1844

Ihmeteltävä asia se kyllä on, kuinka ihmisen lapset ovat joutuneet joka maan paikkaan. Ei siitä vielä ole neljä sataa vuotta, kuin toinen puoli maanpiiriä ei tiennyt toisesta yhtäkään sanaa. Silloin vasta lähettiin meidän puolesta laivoilla tätä toista puolta hakemaan. Ja sieltä löyettiin ihmisiä, joiden kieltä ei kukaan ymmärtänyt. Ei se ollut Suomen, eikä Ruottin, eikä Saxan eikä Venäjän kieltä. Niin myös sitten on pienissä saarissa, monta sataa peninkulmaa muista maista, löyetty ihmisiä, jotka heidän pienillä veneillään eivät ole saattaneet saaristansa mihinkään mennä, ja joista ei kukaan ihminen mahda arvata, kuinka he lienevät sinne tulleet.

Saattaa sen jo siitä keksiä, että Suomenmaassakin asukkaita lienee ollut aina vanhoista ajoista, ennen Kristuksen syntymää, vaikka nykyiset suomalaiset vasta viisi sataa vuotta tämän jälkeen ovat tänne tulleet. Ja koska meidän vanhoissa runoissa puhutaan Hiiestä ja Hiienväestä, ja vielä nytkin monta paikkaa kututaan tällä nimellä, niinkuin Hiienvuori, Hiienkangas ja niin edespäin, ja niin se kyllä on uskottava, että tämä Hiienväki ennen muinen on asunut näissä maissa. – Ruottalaiset myös puhuvat entisistä Pohjanmaan asukkaista, joita he kuttuvat *Jotar*, se on Juuttaat. Ja kylläpä Hiienväki tämänkin nimen tuntee, niinkuin heitä myös Vuorenväeksi sanotaan.

Suomalaisten tänne tullessa hiihtelivät heidän köyhemmät veljensä, Lappalaiset, aina edeltäpäin ja tulivat ensimmäiseksi Hiienväen asuntopaikkoin. Mutta kuin Hämäläiset ja Karjalaiset painovat päälle, kirves kädessä ja atrat hevosen selässä, niin täyty Lappalaisten paeta poroineensa aina etemmäksi pohjaan päin. Jo olisivat kukatiesi Hämäläiset tunkiinneet Tornioon saakka, mutta ennättivät Pohjalaiset ennen, jotka tulivat idästä päin Olonetsista ja Kajanin sivutte. Lienee tämä kaupunki saanut nimensä siitä, että pohjalaiset, vaikka Karjalaisten sukua ovat, ittiään kuttuvat Kainulaisiksi. – Luultaan tämän nimen merkittevän Matalanmaan asukkaat.

Mutta Lappalaisten asunnosta näillä mailla vielä muistuttavat monet nimet, niinkuin Lappeenranta, Lappajärvi, Lapinsalmi, Lapinkankaat, Lapinlinnat ja Lapinrauniot, joita löyetään Hämeenlinnasta saakka, pohjaan päin. Mutta sen etelempänä ei ole näitä linnoja ja raunioita.

13 EI AINA KEKSI KÄRÄJÄN KÄVIÄ.

Maamiehen Ystävä n:o 2 13.1 1844

Näin oli asia: Talonpojan emäntä Brita kuoli. Hänellä oli ensimmäisestä miehestään kaksi lasta, Martti ja Anna, toisen miehen Adamin kansa yksi poika. Niin piti hänen irtanainen omasuunsa tulla kolmeen osaan jaetuksi. Siitä jaosta ensinalkain hyvin sovittiin, vaikka ei aivan lain mukaan, ja Adami piti vielä kaksi vuotta tavarasta huolen. Mutta sitten Martin päämies vaati jakoa paikalla, ja kuin riita nousi, niin tavara jaettiin lain jälkeen. Tähän jakoon Adami ei tytenyt. Hän meni oikeuteen, ja koska hän kuoli ennenkuin asia oli selitetty, niin hänen poikansa päämies kävi Lakmannit ja Hovi-Räätit, jotka päättivät, että pitäis jaettamaan sen ensimmäisen sovinnon jälkeen, ei lakia mukaan.

Ensimmäiseksi: se on aivan halpa ja kestää paremmin kuin parret. Toiseksi: eläimet eivät saata ollenkaan vetää heiniä allensa; ja se on tänä vuonna tietenkin iso voitto. Kolmanneksi: he ei pääse ittiään likaamaan eikä sarvilla kylkiänsä repimään, josta he saavat syyhyä ja pudottavat karvansa. Neljänneksi: myös hoitaja taitaa pitää parret puhtaampana. Viidenneksi: sopivat usiammat lehmät yhteen navettaan, ja seinät eivät pian tule lahoneeksi.

10 Luulis sen outo, että eläimillä olis tukala olla semmosissa kytkyissä. Mutta ei nämät siitä mitään huoli, koska heillä on tapana myös maatessaan pitää päänsä suoraan eteenpäin. Kuopiossa tätä rakennusta on jo koitettu, ja on se löyetty aivan hyödylliseksi. Jos siis jonku maamiehen taas täytyy parret navetassaan paljon korjata taikka uudesta tehdä, niin hän ottakoon Maamiehen Ystävän neuvon hyväksi.

Tämä kuvaus selvästi näyttää, minkälainen se mainittu rakennus on.

- A. on peräseinä.
 B. patsas kaksi kyynärätä oviseinästä.
 d. Hirsi laattialla kaksi kyynärätä sivuseinästä.
 c. Orsi tämän hirren kohalla, kyynärä 20 tuumaa ylempänä, joka
 20 menee patsaasta peräseinään.
 e. f. Tangot jotka kytkeyn siassa ovat. e. näyttää oikianpuolisen tangon paikallaan; f. näyttää kytkeyn avattuna sillä tavalla, että tämän oikianpuolisen tangon ylipää on siirretty kolostaan taikka rännystäään orressa.

16 SORTAVALASTA KUULUU HIRMUSIA SANOMIA ...

30 *Maamiehen Ystävä n:o 2 13.1 1844*

*Sortavalasta kuuluu hirmusia sanomia. Sieltä kirjoitetaan: »Joulu aamuna, ennen Isämeidän ja Evangeliumin lukemista, veisattavan virren alku värsyä veisattaissa, putoisi kynttilä akkunalta höylälastuihin jotka olit seinän ja lautaläjän välillä. (Tätä kirkkoa ei ennätetty valmiiksi korjata kesän aikana, ja sentähden on lautoja ja lautaläjiä seinän vierissä penkkein asemesta istuttavana). Kuin siis kynttilä putosi höylälastuihin, ja siitä rupeisi vähän savu nousemaan ja kukatiesi tulikin näkyi, jota ei saatettu jalalla polkemalla sammuttaa, kuin oli
 40 ahdas sia seinän ja lautaläjän välillä, vaan täytyi siihen hakea lunta ulkoa, josta nousi huuto: »Kirkko on tulessa», joka sitten saatti kansan senkaltaiseen vimmaan eli raivossa kaikista ovista ulos pakkauntumaan. Ja kuin yhdestä porstuasta on jyrkät traput ulos, niin siihen kaatui sadottain ihmisiä jalkoin, joista sitten osittain särkymisen ja osittain eli enimmästi tukehtumisen kautta kuoli 53 henkeä, jotka kaikkityyni olit siinä määrässä riskit ja vahvat, niin ettei ollut varsin huonoja kuolleitten seassa muita, kuin yksi kerjäläis ukko; sillä suurin osa oli heistä 15 ja 45 vuoden välillä, iän puolesta, ja ainoastaan harvoja sitä nuorempia eli vanhempia, niin että kaikkein vahvimmassa
 50 ijässä olevat kaaduit. Ei yhtäkään ainoata kuolleitten seassa ollut 11 vuotta nuorempata eikä 67 vanhempata.*

1.

Helsingistä mainitaan että Gymnasiumi (forsee koulu) tulee asetettavaksi Kuopion Kaupunkiin se 24. p. tulevassa Elo kuussa.

Kuopiossa. Prättäty J. Karstenin tykönk.
Imprimatur: J. von Becker.

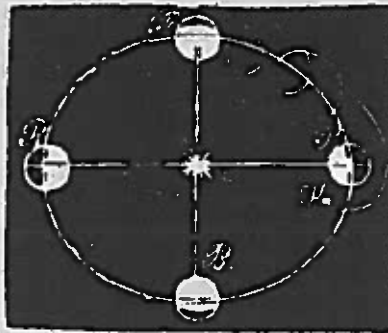
2.

Keisarin vastakunnassa ulosannetun astutuksen jälkeen, ei ole luovallista punnita muilla kuin laillisesti ruunatuilla vihtiloilla, jonka tähden puotiloissa, torilla ja niillä jotka kantavat kaluja kaupaksi, mittaaminen puntarilla on kielletty; joka sille Venäjän maalla kauppaakäywälle kansalle tämän kautta seuraamiseksi julistetaan. Helsingissä Suomen Senatisssa se 30 p: Joulukuussa 1843.

Kuopiossa. Prättäty J. Karstenin tykönk.
Imprimatur: J. von Becker.

3.

Jos aurinko seisoo, tyllä kuu juoksee.

Wieläpä sinulla Matti on suu auki ihmetellessäs sitä kummaa, minkä Maamiehen Ystävä viimein auringosta puhu. Hyvä on toki, että on talwi, niin ettei karpaset suuhuslennä.

1. och 2. Notiser i "Maamiehen Ystävä" n:o 1 5.1.1844 och n:o 2 13.1.1844. 3. Tiden som en följd av jordens gång kring solen och månens gång kring jorden. En illustration till text 61.

kokoillen ja ylöskirjottain Suomen kansan runoja, lauluja, sanalaskuja ja arvotuksia. Vaikka ei häntä moni luuliskaan Tohtoriksi ja niin korkiasti oppineeksi mieheksi, kuin hän tulee kylään avojalon tallustellen, laukku selässä ja saappaat kädessä. Mutta tuntee sen hyvin siitä, ettei ole toista niin puheliasta ja talonpojalle nöyrää herras-miestä.

Tämä Lönnrothi on ensinnäkin, Vuokkiniemessä ja muissa pitäjissä Venäjän rajoilla Kansakunnan suusta koonnut koko joukon vanhoja runoja Väinämöisestä, Ilmarisesta ja Lemminkäisestä, joita on hyvin
10 ajateltavainen lukia, ja joista myös saadan tietoa esivanhempaimme meidän maassamme. Nämät runot on Suomalaisen Kirjallisuuden Seura pranttäyttännyt kirjassa nimeltä *Kalevala*. Vielä on Lönnrothi koonnut ja Seura kolmessa kirjassa ulosantanut pienempiä ja enemmittäin nykyempiä runoja ja huvilauluja. Ja kututaan nämät kirjat *Kanteletar*. Ei näitä runoja lukemassa väsy, niin usiammat heistä ovat soveliasti kokoonpantu, ja niin he syäntä toisinansa liikuttavat toisinansa ilahuttavat. Viies kirja Lönnrothin kokooma onmpi *Suomen kansan Sanalaskuja*, jonka myös on mainittu Seura pranttistä ulosantanut.

Luulisitte hyvät miehet tälle Tohtorille ja muille Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran päämiehille olevan tästä hyödytystä, että he niin ahkerasti toimittavat lukemista Suomen kielellä ja kokevat vanhan ajan viisautta ja runotaitoa tehä tutuksi kansakunnalle ja säilyttää tulevaisille ajoille. Mutta ei näille isänmaata ja isäin kieltä rakastaville miehille ole tästä mitään muuta palkkaa kuin hyvä omantunnon voitto ja se kiitollisuus, jonka hyvin ansaittevat kaikilta Suomenmaan asukkailta. Papit kyllä toisinansa toimittavat jonkun hengellisen kirjan pranttiiin, mutta tämä olis heidän virkaansa kuuluva asia, koska heitä on pantu kansakuntaa hengellisissä asioissa opettamaan. Semmoisista
30 kirjoista, kuin heitä hyvin ostetaan, on myös ulosantajalle hyvä voitto, ja tavallisesti nämät kirjat ovat Suomeksi käännettyitä muukalaisten tekemiä. Mutta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjat, niinkuin *Kalevala*, *Kanteletar* ja *Sanalaskut* ovat, Suomalaisen talonpojan tekemiä, heidän ulosantamisesta ei ole mitään voittoa, sillä kuin niillä rahaa tulee, niin sillä taas uusia kirjoja pranttäytetään, ja ulosantajilla on siinä sivussa erinäiset ankarat virat toimitettavat, eivätkä ollenkaan tarvittisi Suomenkielestä ja maakunnan ylösvalistamisesta huolta pitää.

Kuinka hän nyt talonpoika saattais näillen osottaa kiitollisuudensa? Ei millään muulla lailla kuin näiden kirjain lukemisella. Maamiehen
40 Ystävä lupaa vasta siitä tuuman pitää, kuinka heitä kaikkiin halvimmalla saattais talonpoika saada.

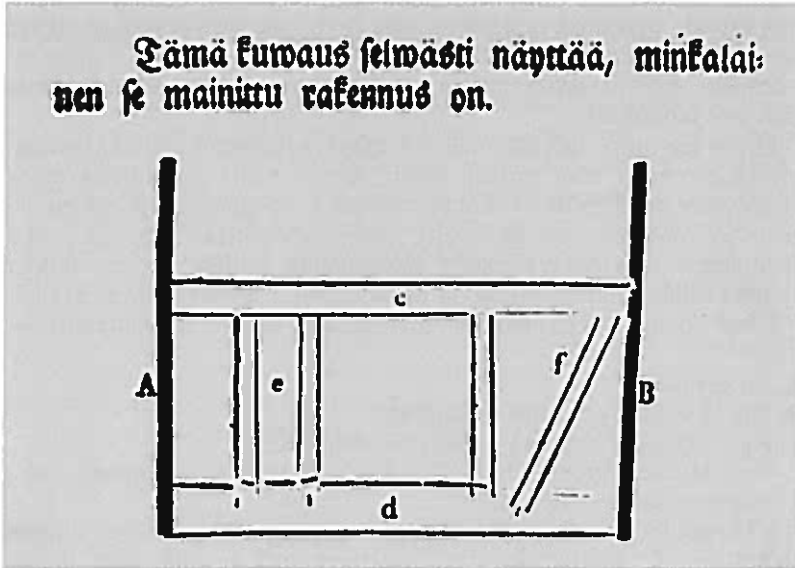
15 UUSILAATUNEN NAVETAN RAKENNUS.

Maamiehen Ystävä n:o 2 13.1 1844

Varsin hyväksi on se neuvo keksitty, ettei lehmä-navetassa ollenkaan
50 parsia (pilttuja) eikä karsinoita pietä, mutta pannaan eläimet kiini seuraavalla tavalla:

Lattia navetassa tehään, niinkuin tavallinen on, viertävä seinästä keskilattialle päin, jossa rännyä pietään. Sitten pitkin tätä seinää, kaksi kyynärätä seinästä, pannaan lattiaan kiini yksi yheksän tuumaa korkia ja 6 tuumaa leviä hirsi. Tämän ylipuolelta pitää veistää ymmyrkäisesti,

Tämä kuvaus selvästi näyttää, millainen se mainittu rakennus on.

En av de första illustrationerna i den finska pressen. "Saima" innehöll inga illustrationer. Se 30: 14-25

ettei lehmät teräviä kulmia vasten ittiänsä vahingoita. Kaksi kyynärää tämän hirren päästä navetan oven puoleen, jos niin sopii, pannaan luja patsas lattiasta kattoon. Hirren kohalle, yhen kyynärän ja 20 tuumaa ylempänä, rakennetaan orsi, niin että toinen pää peräseinään, toinen patsaseen kiini pannaan. Jos vielä aina kahen kyynärän perästä panee orren alle ymmyrkäisiä pylväitä, jotka alahirteen sisälle lasketaan, ja keskipaikalta yhen pölkyn seinään kiini, niin koko rakennus on niin luja kuin se olla tarvitteeki.

30

Hirren ja seinän väliin nyt lattialle tehään pienet kolme korttelia leviät ruuhet, joista eläimet syövät. Näitten takana on sitten vielä viisi korttelia leviä tie hoitajalle, joka oven puolesta patsaan sivutte sinne sisälle käypi. Mutta on vielä kysymys, kuinka eläimet tähän kiini pannaan.

40

Se käypi aivan helposti. Kytkeyksi joka lehmälle rakennetaan kaksi neljä tuumaa leviää ja yhen tuuman paksua tankoa hirren ja orren välille. Näistä pannan vasemmainen molemmasta päästä kiini, mutta oikiapuolinen, joka myös lasketaan sisälle hirteen, pannaan tähän puunaulalla kiini, niin väliälle, että se niinkuin saranoilla pääse liikkumaan oikialle puolelle. Mutta orteen tehään kolo taikka ränny, johonka sysätään ylimmäinen pää tästä tangosta. Kuin nyt tangon ylipuolta siirretään oikialle kädelle, niin saattaa lehmä pistää päänsä molempain tankoin väliin, ja kuin se sitten pannaan paikalleen ja myös yli pää nappulalla kiini, niin ovat kytkyet valmiit. Lehmälle pitää olla molempain tankoin väli *kuusi tuumaa*, härälle taikka sonnille kaheksan, ja vasikalle neljä tuumaa. Toisesta kytkeystä toiseen ei tarvitte lehmälle enemmän väliä kuin *yksi kyynärä kolme korttelia*, härjälle kaksi kyynärätä.

50

Mitä hyvää semmosesta rakennuksesta on?

Ensimmäiseksi: se on aivan halpa ja kestää paremmin kuin parret. Toiseksi: eläimet eivät saata ollenkaan vetää heiniä allensa; ja se on tänä vuonna tietenkin iso voitto. Kolmanneksi: he ei pääse ittiään likaamaan eikä sarvilla kylkiänsä repimään, josta he saavat syyhyä ja pudottavat karvansa. Neljänneksi: myös hoitaja taitaa pitää parret puhtaampana. Viidenneksi: sopivat usiammat lehmät yhteen navettaan, ja seinät eivät pian tule lahoneeksi.

Luulis sen outo, että eläimillä olis tukala olla semmosissa kytkyissä. Mutta ei nämät siitä mitään huoli, koska heillä on tapana myös
10 maatessaan pitää päänsä suoraan eteenpäin. Kuopiossa tätä rakennusta on jo koitettu, ja on se löyetty aivan hyödylliseksi. Jos siis jonku maamiehen taas täytyy parret navetassaan paljon korjata taikka uudesta tehdä, niin hän ottakoon Maamiehen Ystävän neuvon hyväksi.

Tämä kuvaus selvästi näyttää, minkälainen se mainittu rakennus on.

A. on peräseinä.

B. patsas kaksi kyynärätä oviseinästä.

d. Hirsi laattialla kaksi kyynärätä sivuseinästä.

c. Orsi tämän hirren kohalla, kyynärä 20 tuumaa ylempänä, joka
20 menee patsaasta peräseinään.

e. f. Tangot jotka kytkeyn siassa ovat. e. näyttää oikianpuolisen tangon paikallaan; f. näyttää kytkeyn avattuna sillä tavalla, että tämän oikianpuolisen tangon ylipää on siirretty kolostaan taikka rännystään orressa.

16 SORTAVALASTA KUULUU HIRMUSIA SANOMIA ...

30 *Maamiehen Ystävä n:o 2 13.1 1844*

*Sortavalasta kuuluu hirmusia sanomia. Sieltä kirjoitetaan: »Joulu aamuna, ennen Isämeidän ja Evangeliumin lukemista, veisattavan virren alku värsyä veisattaissa, putoisi kynttilä akkunalta höylälastuihin jotka olit seinän ja lautaläjän välillä. (Tätä kirkkoa ei ennätetty valmiiksi korjata kesän aikana, ja sentähden on lautoja ja lautaläjiä seinän vierissä penkkein asemesta istuttavana). Kuin siis kynttilä putosi höylälastuihin, ja siitä rupeisi vähän savu nousemaan ja kukatiesi tulikin näkyi, jota ei saatettu jalalla polkemalla sammuttaa, kuin oli
40 ahdas sia seinän ja lautaläjän välillä, vaan täytyi siihen hakea lunta ulkoa, josta nousi huuto: »Kirkko on tulessa», joka sitten saatti kansan senkaltaiseen vimmaan eli raivossa kaikista ovista ulos pakkauntumaan. Ja kuin yhdestä porstuasta on jyrkät traput ulos, niin siihen kaatui sadottain ihmisiä jalkoin, joista sitten osittain särkymisen ja osittain eli enimmästi tukehtumisen kautta kuoli 53 henkeä, jotka kaikkityyni olit siinä määrässä riskit ja vahvat, niin ettei ollut varsin huonoja kuolleitten seassa muita, kuin yksi kerjäläis ukko; sillä suurin osa oli heistä 15 ja 45 vuoden välillä, ijän puolesta, ja ainoastaan harvoja sitä nuorempia eli vanhempia, niin että kaikkein vahvimmassa
50 ijässä olevat kaaduit. Ei yhtäkään ainoata kuolleitten seassa ollut 11 vuotta nuorempata eikä 67 vanhempata.*